

A VÁROS LELKE

Új könyvtár Makón

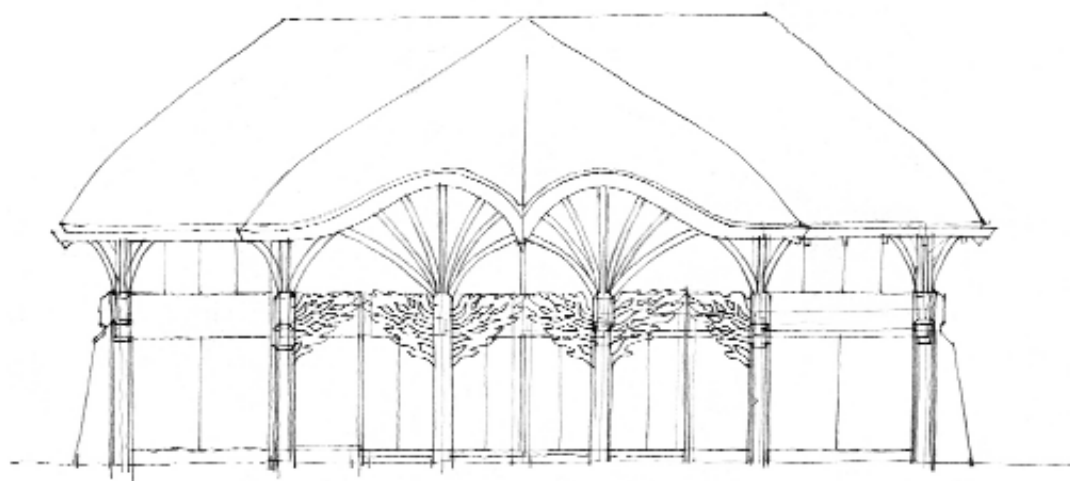
Főbejárat homlokzat

Makó városának mai építészeti arculata vitathatatlanul összefonódik Makovecz Imre nevével. A dél-alföldi, huszonötzres lélekszámú város négy cikluson át megválasztott karizmatikus polgármester, Buzás Péter hitt abban, hogy Makónak kiugrási lehetőséget ad Makovecz építészete, amely ugyanazt nyújthatja majd, mint Gaudí Barcelonának. A nevével fémjelzett évtizedes következetes és stratégiailag összehangolt fejlesztésért a település 2010-ben Hild-díjjal tüntették ki. Makovecz és Buzás kapcsolata a kilencvenes évekre nyúlik vissza, amely példaértékű együttműködéssé alakult, meghaladva a politikai ellentétek mindent leegyszerűsítő világát. A nemzetközi elismerést is kiváltó Hagymaházát számtalan további megbízás követte, melyek közül a buszvégállomás és az újtávrosi bölcsőde mellett a Hagymatikum fürdőkomplexum volumenét tekintve is a legjelentősebb. [1] A mester tanítványainak is lehetőséget adott a kibontakozásra, a városi gimnázium bővítése és az új sportszarnok megtervezése, valamint a közhivatalok háza Szent-Vargáné Gerencsér Judit, a Kálvin téri iskola és a tanuszoda Csernyus Lőrinc munkája, az élményfürdő tervezésében pedig utóbbiak mellett Turi Attila is részt vett. Ezek az épületek egyedi karaktert adtak a városnak, így

ma már a városvezetés tudatosan építi kommunikációját a „Makovecz Makója” mottóra, tematikus túrát ajánlva az idelátogatóknak.

A hetvenes évek elején átadott makói József Attila Városi Könyvtár bővítésének, valamint a felnőtt- és a gyerekkönyvtár egy épületbe való elhelyezésének gondolata már 1997-ben felmerült, akkor ezt a feladatot a mester tanítványára, Ekler Dezsőre bízta. Forráshiány miatt a terv végül nem valósult meg. Közel egy évtized elteltével az építés gondolata ismét előtérbe került, ekkor azonban már Makovecz Imre személyéhez ragaszkodva adott megbízást a város a bővítés és a köztér terveinek elkészítésére. A vázlatterveket azonban anyagi lehetőségek híján ekkor sem követte megvalósulás. Két évvel Makovecz Imre halála után, 2013-ban az új polgármester, Farkas Éva Erzsébet a vázlattervek ismeretében az engedélyezési és kiviteli tervek megrendelése és a könyvtár megépítése mellett döntött, ami egybeesett az életmű gondozásával kapcsolatos kormányhatározat életbelépésével. A mester születésének 80. évfordulóján a magyar kormány – kifejezve, hogy az életmű megóvására érdemes kulturális és nemzeti értéket képvisel – bővebben rendelkezett az életmű és a hagyaték gondozásáról, s

Bejárat homlokzat vázlatterve,
Makovecz Imre

Makó
könyvtár alad.
bejárat homlok.

Építész:
Makovecz
Imre, Szent-
Vargáné
Gerencsér
Judit

annak a jövő nemzedékkel való megismertetéséről. Konkrét feladatokat jelölt ki, tizenkilenc beruházás megvalósulását támogatva. Ezek közül a makói könyvtár volt az első fontos állomás, melynek alapkövét 2017. február 17-én tették le. A város által régen várt és támogatott beruházást a sajtóban elhangzó félinformációkra épülő polémia kísérte. Mindenekelőtt tisztázni szükséges, hogy a Makó számára e projektre folyósított 2,6 milliárd forintos támogatásból mindössze 1,2 milliárd forint volt maga az épület, a többi a közműkiváltások és a környező utcák rehabilitációjának költségét fedezte. A komplex fejlesztés jegyében, a könyvtár közvetlen környezetének rendezése mellett ugyanis megújul Sáros László Ybl-díjas építész tervei alapján a főtérhez kapcsolódó és a város új főutcájaként említett Deák Ferenc utca is. A város támogatást kapott továbbá a Hagymaház rekonstrukciójára, a gyógyfürdő bővítésére és az egykori mozi átépítésére is.

Bár a sajtó Makovecz-épületként szól az új könyvtárról is, a mester halála után egy-egy skicc, vázlat alapján megtervezett épület felépítése építészetelméleti kérdéseket vet fel. A makói könyvtár első vázlatát Makovecz Imre készítette. Az épületet azonban több évtizeden keresztül közvetlen munkatársa, az önálló alkotótevékenységet is folytató Szent-Vargáné Gerencsér Judit Ybl-díjas építész tervezte, a belsőépítészet a mester állandó alkotótársa, a Munkácsy-díjas Mezei Gábor munkája.

Makovecz Imre vázlatterve a meglévő, földszintes, lapos tetős könyvtáráru épület bővítésére készült, az eredeti alaprajzi kontúrok és átrium megtartása mellett, egy további szint és magas tető ráépítésével. Az időközben eltelt egy évtized alatt azonban súlyos épület-szerkezettani és statikai problémák jelentkeztek, így a bontás elkerülhetetlenné vált. Mindemellett figyelemmel kellett lenni a könyvtárlátogatási szokások gyors és alapvető meg-

változására, ezért a tervezési program pontosításra, illetve kiegészítésre szorult. Gerencsér Judit a fentiek figyelembevételével az eredeti vázlatot és az elrendezést követve, annak alaprajzi raszterét megtartva növelte az épületet a hátsó traktus irányába. Felmerül azonban a

Oldalhomlokzat

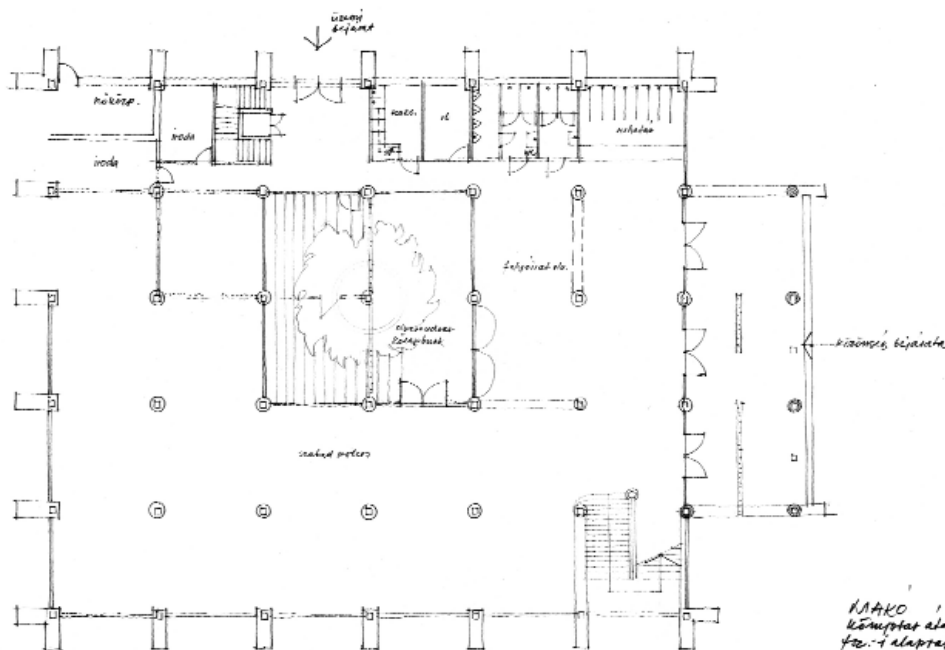
Oldalhomlokzat

kérdés: ha egy vázlat átalakul az új igények mentén, Makovecz-épület marad-e még? Ennek megválaszolásához ismerni kell Makovecz műhelyének működését, melyet maga a mester alakított ki. Számos esetben csak néhány vázlatot rajzolt, de azokat minden esetben állandó munkatársai vagy tanítványai dolgozták fel. (Példaként álljon itt egyik legismertebb alkotása, a sevillei pavilon, melynek kimunkálása tanítványai, Csernyus Lőrinc, Siklósi József és Turi Attila feladata volt. [2]) Gerencsér Judit kezdetben a Vátiban, majd több évtizeden keresztül a Makonában dolgozott Makovecz Imre mellett, jelenleg is a Makovecz Benjamin által vezetett iroda tagja. Számos munkában szerkesztőként és több jelentős alkotásban munkatársként – Makó esetében például az újbárai bőlcsovégy a Hagymatikum tervezésében – vett részt.

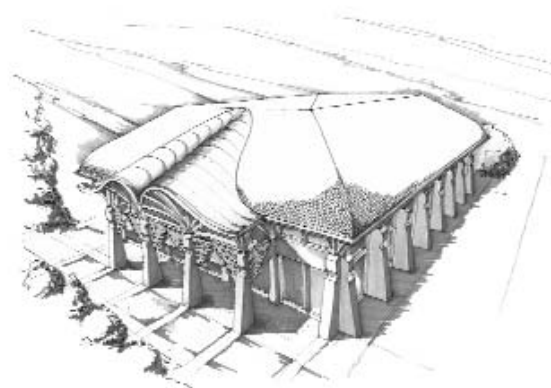
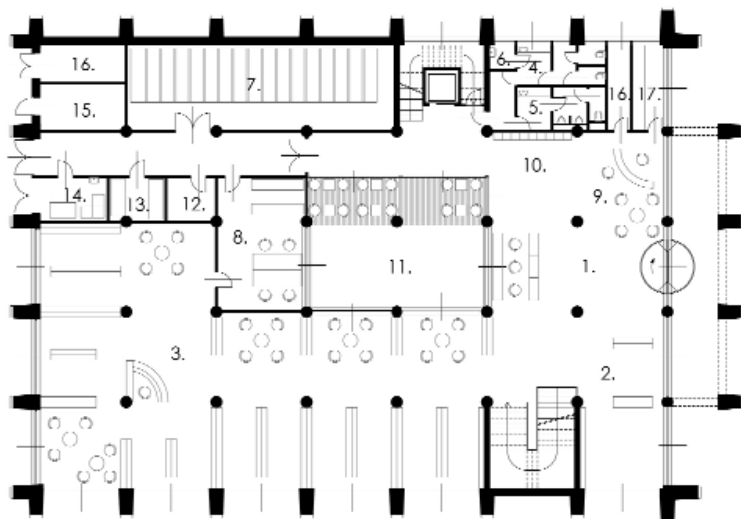
Főhomlokzati részlet

A mester által átadott vázlatokban mindig megragadható volt a teljes épületet átható, minden részletre kiterjeszhető alapgondolat. Munkatársaival, tanítványaival, vándoriskolai növendékeivel folyamatosan konzultált. A tervezéshez szellemi alapot biztosított, miközben szükség esetén beleszólt a szerkesztés és a tervezés során annak minden mozzanatába, akár a kivitelezési fázisban is, sokszor újszerű megoldásokat adva. A könyvtár esetében a vázlaterv egyes elemeinek kibontására azonban már csak Makovecz Imre halála után kerülhetett sor. Erőteljes támogatása és minden részletre kiterjedő figyelmével, de a vázlatainak szellemiségét figyelembe véve készült el a könyvtár közvetlen munkatársa tervei alapján, aki több évtizedes tapasztalata okán jól ismeri a Makovecz-épületek logikáját, és a mesterre jellemző megjelenését. Ezeket azonban immár önállóan, legjobb tudása és építészeti hitvallása alapján dolgozta fel a külső körülmények hatására változó programhoz igazítva. Felmerülhet a kérdés, hogy ha a meglévő épület végül bontásra ítéltetett, miért kellett mégis ragaszkodni az átalakításra épülő vázlatokhoz. A válasz egyrészt a Makovecz építészetre épülő városi koncepcióban, másrészt pedig az életmű részeként megszületett eredeti vázlat kompromisszummentes, az új helyzetre is jól igazítható voltában rejlik.

MAKÓI
KÖZÖNSÉGI ÉS
TÁRSASÁGI ALAPRAJZ
M=1:100
MÁR 12 2011

Az épület leghangszúlyosabb eleme a főbejárat, melynek ívében a sárospataki művelődési ház antropomorfor motívuma köszön vissza. Az épületnek arca, szemei, szemöldöke és szája van, hullámzó üstöke alatt nyílik meg a tudás szentélye, mely egyben a város egyik legfontosabb közösségi fóruma. E főhomlokzati motívum kinyíló könyvlapként való giccses értelmezése nem állja meg a helyét a makovecki életmű ismeretében. A homlokzaton pillérek sora dominál, a stilizált emberfejek a szatmárcsikei kopjafákat juttathatják eszünkbe, mely motívum a makói fürdőn és az újvárosi bölcsőde jellegzetes kapuoszlopain is visszaköszön. Az egyedi homlokzati szárnyak – mely motívum a Királyhágó téri társasház 2004-es tervein jelent meg elsőként – a makói buszpályaudvaréival és a csengeri rendelőintézet tornyáival rokoníthatók. A fehér vasbeton oszlopokon nyugvó látványos faszerkezet a homlokzat és az emeleti terek meghatározó, egyedi atmoszférát adó elemei. Az emeleti szint

belső térében is megjelenő palafedésű tetők, a ház a házban jelleg a makovecki térformálás sajátja.

A kilencvenezer kötet elhelyezésére alkalmas épület földszintjén a kávézót és recepciót is magában foglaló tágas – ruhatárral, mosdókkal ellátott – fogadóteréhez szabadpolcos felnőtt könyvtár és folyóirat-olvasó kapcsolódik. A helyiségek egy olvasókertként szolgáló, növényekkel beültetett átrium köré szerveződnek. Az emeleti terek látványát a látszó tetőszerkezet határozza meg, itt helyezkedik el a galériás gyerekkönyvtár, a kutatószoba, a számítógépes oktatóterem, valamint a kiállító- és előadóter. Ez utóbbihoz a főbejárat felett külső fedett terasz tartozik. Az eredeti vázlattervhez képest megnövelt átrium terébe nyílik be a gyerekkönyvtár kellemes tetőterasa. A közönségforgalmi terekhez háromszintes kiszolgáló- és üzemi részek, valamint raktár kapcsolódik.

Az emberi léptékű, ugyanakkor az emeleten rendkívül impozáns helyiségek természetes fényben úsznak, szabá-

Irodalom / References

- [1] Csanády, Pál: „Termálorganikum – A makói gyógy- és termálfürdő”, Metszet Vol 3, No 3 (2012/3), pp 16–23.
- [2] Gerle, János: Makovecz Imre, Tervek, épületek, írások 1959–2001, Serdián Kft, 2002, pp 196–202.

Földszinti alaprajz, vázlatterv, Makovecz Imre

Földszinti alaprajz

- 1. Előtér
- 2. Folyóirat-olvasó
- 3. Felnőtt szabadpolcos könyvtár
- 4. Női mosdó
- 5. Férfi mosdó
- 6. Takarítószer-tároló
- 7. Tömör könyvtár
- 8. Feldolgozó iroda
- 9. Kávézó
- 10. Csomagmegőrző
- 11. Átrium
- 12. Raktár
- 13. Elektromos helyiség
- 14. Hulladéktároló
- 15. Távhő központ
- 16. Trafóház
- 17. Raktár
- 18. Raktár, mosogató

lyozható árnyékolással. A mesterséges fényforrást modern vonalvezetésű, elegáns világítótestek adják. Természetes, egyszerűségében nemes anyaghasználat jellemzi az épületet, melyben a fehér falak és a pácolt faszervezetek és belső bútorok dominálnak. Terei lehetőséget teremtenek az egyéni mellett a csoportos és speciális tanulmányok folytatásához is, mindeközben megtaláljuk a kicsi sarkokat a pihenéshez, a kellemes átrium ideális az elvonuláshoz vagy csöndes beszélgetéshez. A gyerekkönyvtár galériájára faszervezetű csigalépcső vezet fel. Valamennyi részlet a kivitelezővel való remek együttműködésről, a minőséget előtérbe helyező közös munkáról árulkodik.

Milyennek kell lennie az ideális könyvtárnak? Vonzónak és professzionálisnak a használó felől, ugyanakkor kényelmesnek az ott dolgozók számára. A tervezés folyamán sokféle szempontot és számos feltételt kellett összehangolnia az építésznek, hogy az épület fűtés-, világítás- és légtechnikailag, valamint árnyékolásában is egységes, ugyanakkor gazdaságos legyen. Azt se feledjük azonban, hogy könyvtárat építeni ma, amikor sokszor éppen ezen intézmények megszűnésével fenyegetnek, egészen mást jelent, mint korábban. A ma könyvtára, mint fizikai tér, egyfajta közvetítő funkciót ölt, a házon belüli és a könyvtáron kívüli források mind teljesebb rendelkezésre bocsátása végett. Visszaszorulóban van-

Gyerekkönyvtár, galéria

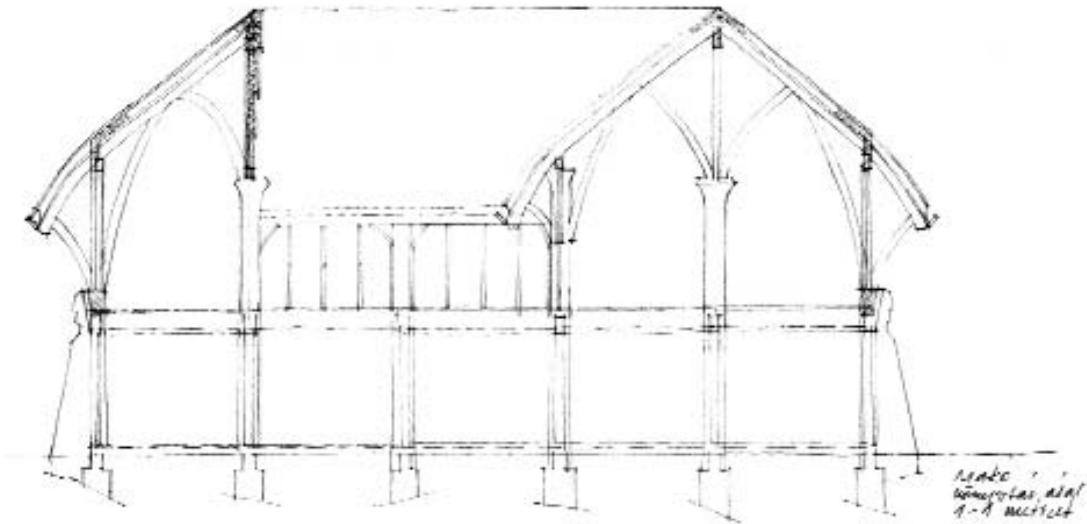
Metszet, vázlattevő, Makovecz Imre

Építész: † Makovecz Imre DLA
(Makona Kft., Makovecz Benjamin ügyv. igazgató)
Építetető: Makó Polgármesteri Hivatala (Polgármester: Farkas Éva Erzsébet)
Építész vezető tervező: Szente-Vargáné Gerencsér Judit (Makona Kft.)
Építész tervezők: Cziráki-Mike Diána, Füzes András
Városi környezet rehabilitáció:

Sáros László DLA
Belsőépítész tervező: Mezei Gábor
Statikus vezető tervező: Pongor László (Pond Kft.)
Épületgépészeti tervezők: Szalóky László, Kiss Norbert (Kristályklíma Plusz Kft.)
Elektromos tervező: Sándor Dávid (SDesign Electric Kft.)
Kertépítész tervező: Szloszjár György (Garten Studio)
Lift: Makovsky Zsolt (Makovsky és tsai Kft.)

Tűzvédelmi szakmérnök: Horváth Lajos
Rehabilitációs környezettervező szakmérnök: Ruttkay-Miklán Ágota (ESP 63-67 Építésziroda Bt.)
Költségvetés: Tövískés Csilla (Kantavári Geo-Log Kft.)
Vízgépészet: Zöllei András (Ganz Hydro Kft.)
Külső elektromos tervezés: Somogyi János (Hírville Kft.)
Úttervezés, külső közmű tervezés: Moldován Attila (Kövimet Kft.)
Fotó: Zsitva Tibor

Átriumudvar, a háttérben Tóth Valéria Kavicson ülő lány mészkö szobra

nak a magányos tudományos munkához egyedül méltó csend övezetei, s megjelennek az oldottabb jellegű tevékenységek térségei. Ilyen új terek a kávézó, a konferencia- és előadóterem, a számítógépes övezetek, laborok. Az új könyvtárépítészeti paradigma úgy foglalható össze, hogy ma már nem kizárólag – főként otthon olvasandó – könyvek és folyóiratok ezreinek, hanem inkább az embereknek kíván tereket biztosítani a könyvtár, változatos szükségleteik kielégítésére. Mindez túlmutat a papírra nyomtatott betűk világán. E folyamatban azonban az épületnek állandóságot kell sugározni, és felértékelődik kultúráközvetítő szerepe. Az ókori gondolkodó, Cicero szerint a könyvtár a ház lelke. Azaz hű lenyomata tulajdonosa szellemi világának, a műveltségét és személyiségét befolyásoló hatásoknak. Nincs ez másképpen egy település által fenntartott könyvtár esetében sem. Ennél-

fogva mondhatnánk azt is, hogy a könyvtár a város lelke. Az épület könyvállománya mellett építészeti megjelenése, látogatottsága, valamint az a tény, hogy mennyire érzik a városlakók magukénak az intézményt, sokat árul egy adott közösség életéről és értékrendjéről. Nem csupán dokumentumbázis, hanem kultúra- és értékközvetítő intézmény, Makón például évi negyvenezer látogatót vonzó közösségi hely. E küldetésnek ad méltó keretet az új makói könyvtár, mely immár tizenharmadik eleme a város Makoveczhez köthető épületsorának. Nem utolsósorban pedig magával hozta a belváros rehabilitációját is, mely sok-sok évtizedre meghatározza majd Makó jellegét és jövőbeni lehetőségeit.

Dénes Eszter

A b s t r a c t s

WESSELÉNYI-GARAY, Andor – EMRESZ, Adrienn: BUTTERY SHADE

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 4 (2019), pp 8-17, DOI: 10.33268/Met.2019.4.1

EIFFEL WORKSHOP IN THE RENOVATED NORTHERN VEHICLE REPAIR SHOP, BUDAPEST, HUNGARY

ARCHITECT: MIKLÓS MAROSI

As industrial functions change their respective buildings often lay abandoned, as is the case for this Budapest rolling stock repair workshop, now operating workshop. The spaces left behind no longer have the capacity to serve an industrial function, but the architecture suggests a grand potential. Why not restore the building to serve as a transport museum and Operating Workshop. The spaces provided are perfect for both functions, social gathering and cultural identity.

DEICHLER, Tímea: A COMMUNITY SPACE, WHERE ONE CAN ALSO READ

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 4 (2019), pp 18-21, DOI: 10.33268/Met.2019.4.2

ROTTENBERG LIBRARY, ROTTENBURG, GERMANY

ARCHITECTS: HARRIS and KURRLE ARCHITEKTEN

Digital storage of information has transformed how libraries function creating a new opportunity for communication across the generations. Older visitors may prefer to read books in relative silence whilst the younger might opt for digital entertainment, films, games and music. This library has been developed as a social, public space which caters to all tastes in information use described by its designers as a "third" type of space. The "first" being home, the "second" work and the "third" a social/cultural space. The reality being a building which functions as a home from home where one could also work towards building a better society.

TIMAFFY-TOUKU, Lilla: ODE FROM THE LIBRARY

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 4 (2019), pp 22-27, DOI: 10.33268/Met.2019.4.3

LIBRARY OODI, HELSINKI, FINLAND

ARCHITECTS: ALA ARCHITECTS

Designed with longevity in mind, expected to last at least 150 years, this library complex is planned on three levels which have been made ready for future adaptations by means of suspended floors and ceilings separated by intelligent wall systems. Functioning as a conventional library, digital information hub, theatre space and temporary workshop this facility should be able to host 10 thousand people daily. Designed as a 100 metre long bridge, access to this building is possible from three important directions: the main railway station, parliament and thirdly a large urban square. The concept being to develop the Finnish culture for sharing information, meeting in public and creating almost residential scaled spaces.

CSANÁDY, Pál: LESSONS FROM THIS YEAR'S MIES VAN DER ROHE AWARDS

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 4 (2019), pp 28-31, DOI: 10.33268/Met.2019.4.4

TOWER BLOCK RENOVATION, GRAND PARC, BORDEAUX, FRANCE

ARCHITECTS: LACATON, VASSAL, DRUOT and HUTIN

Taking a 1960s residential block and adding a two metre wide conservatory and 1 metre wide balcony to all floors has challenged the idea that the Mies Van Der Rohe Award is usually presented to elitist projects. This building had in previous years been renovated to allow for better thermal performance meaning the actual quality of life was not vastly improved. The addition of the new balconies and conservatory has allowed its occupants to have better quality of space, improved natural ventila-

tion and better climatic control. Possibly establishing a guideline for how to renovate residential housing blocks.

DÉNES, Eszter: THE SOUL OF THE CITY

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 4 (2019), pp 32-37, DOI: 10.33268/Met.2019.4.5

NEW LIBRARY, MAKÓ, HUNGARY

ARCHITECTS: IMRE MAKOVECZ and JUDIT GERENCSÉR SZENTE-VARGÁNÉ

Makó has already established itself as a city fitting the idea of "Makó for Makovecz" and finally the library envisioned by this master architect has been realised. Faithfully undertaken by architects who worked alongside him to complete this organic architectural entity. Adding to the fact that an estimated 40 thousand visitors come to visit this cultural centre. Architecture forming a strong part of this city's soul and character.

WETTSTEIN, Domonkos: THE LAVENDER LEANNESS

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 4 (2019), pp 38-41, DOI: 10.33268/Met.2019.4.6

CIVIC CENTRE, TIHANY, HUNGARY

ARCHITECT: PÉTER VÉR

As tourism in the Balaton area develops so does the need for a greater diversity of attractions. During the last decade Tihany has established itself as a centre for lavender farming and the associated offshoot industries, dried flowers, perfume and food products to name a few. Here an existing building has been restored, adapting it to serve as place for "craft" manufacturing of beauty products, whilst handing over the roof space to the local government as office space.

WARE-NAGY, Orsolya: PRIVATE-PROTECTION OF MONUMENTS

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 4 (2019), pp 42-45, DOI: 10.33268/Met.2019.4.7

HARIS PARK at MARCZIBÁNYI SQUARE, BUDAPEST, HUNGARY

ARCHITECTS: MÁRTON KOVÁCS and SÁNDOR GÖCSEI

Originally developed as the Member's Gun Club of Budapest and shooting range this somewhat romantically styled building has been through many incarnations, none of them long lasting or very successful. Eventually the Haris family has taken hold of this unique opportunity to redevelop the German neo-Renaissance styled building and its grounds to create a new dining experience and social hub, knowing that the original architectural style of this place forms the key to its success. What makes this project unusual is the desire of a private investor to secure the cultural identity of a city's monumental building to secure a business vision.

SÁGHI, Attila: RE. PURPOSE.

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 4 (2019), pp 46-49, DOI: 10.33268/Met.2019.4.8

THE NEW AGE OF LISTED BUILDING RESTORATION

The current trend for restoration of historic buildings has many lessons for the architectural profession and public alike. The worst example being to leave a building to decay due to lack of function. Then come problems of bad use of space, followed by overloading a building with too many ideas or uses. The lesson being how to avoid these mistakes and generate a valid use for these buildings which respects their historic value, building fabric and contemporary use patterns.